

Motion till riksdagen 2024/25:1982

av Ann-Sofie Alm (M)

Säkerställd tillit till svenska valresultat

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att säkerställa likformighet vid länsstyrelsernas bedömning av personröster och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att personröster bör protokolleras på motsvarande sätt som partiröster och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kort efter att resultatet för 2022 års riksdagsval hade fastställts av Valmyndigheten rapporterade Sveriges Television Väst om hur Länsstyrelsen i Västra Götalands län hade ogiltigförklarat personröster på ytterst formalistiska grunder. Detta borde betraktas mer eller mindre som något av en rättsosäker skandal.

Under pågående rösträkning skulle, enligt SVT, en chefsperson ha utfärdat direktiv till rösträknarna om att underkänna personröster där väljarens markering råkat nudda vid fler än en av valsedelns kryssrutor. Detta även då det var uppenbart vilken kandidat väljaren faktiskt hade haft för avsikt att rösta på. Det framkom senare att Valmyndigheten inte hade utfärdat några övergripande rekommendationer eller anvisningar om ett sådant förfarande. Det är upp till respektive länsstyrelse att bedöma och besluta om en avlagd röst ska vara giltig eller ogiltig. Uppenbarligen finns det dock utrymme för olika myndigheter att utveckla olika och egna bedömningskriterier. Det är inte acceptabelt. Och att dessa bedömningskriterier ändras mitt i en rösträkning borde som minst ha orsakat en omräkning av rösterna.

Personröster är väljarnas vilja och det yttersta demokratiska verktyg som väljarna har. Väljarna måste vara trygga i att deras röst hanteras lika, oavsett var i landet den har avlagts. Som medborgare är det svårt, eller i det närmaste omöjligt, att bilda sig en uppfattning om i vilken utsträckning personröster ogiltigförklarats av länsstyrelsernas rösträknare.

Enligt 13 § valförordningen ska länsstyrelsen i protokollet anteckna godkända respektive ogiltiga valsedlar. Men motsvarande krav ställs inte på dokumentation av ogiltiga personröster. Därmed är det svårt att göra statistiska jämförelser mellan olika val och mellan olika valkretsar och valdistrikt. En valsedel kan ju vara godkänd som partiröst, men samtidigt kan personrösten på samma valsedel vara ogiltig. Väljaren är inte heller skyldig att avge en personröst. För framförallt kandidater för mindre partier kan antalet röster för att uppnå femprocentsspärren vara relativt litet. Hur personrösterna bedöms kan således vara avgörande för vem som slutligen blir vald som medborgarföreträdare och inte.

Utrymmet för godtycklighet måste vara minimalt. Nationell likformighet i bedömningen måste säkerställas. Dokumentationen av de ogiltiga personrösterna bör utföras på motsvarande vis som för partirösterna.

Ann-Sofie Alm (M)